

William Shakespeare (1564 – 1616): Kupec benátský (1596 – 1597)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

I. dějství, 3. výstup

Vystoupí Bassanio a Shylock.

SHYLOCK: Tři tisíce dukátů. Aha.

BASSANIO: Ano, pane. Na tři měsíce.

SHYLOCK: Na tři měsíce. Aha.

BASSANIO: Ručitelem bude Antonio, jak jsem vám řekl. Už se k tomu uvázal.

SHYLOCK: Antonio se uvázal. Aha.

BASSANIO: Pomůžete mi? Vyhovíte mi? Dočkám se odpovědi?

SHYLOCK: Tři tisíce dukátů na tři měsíce a ručitelem je Antonio.

BASSANIO: Vaše odpověď?

SHYLOCK: Antonio je dobrý.

BASSANIO: Vy jste snad o něm někdy slyšel něco špatného?

SHYLOCK: Oho, to ne, to ne. Když říkám, že je dobrý, myslím tím, že je solventní. Jeho majetek je ovšem nejistý. Jednu loď má na cestě do Tripolisu, druhou do Západní Indie. Na Rialtu jsem slyšel, že třetí směřuje k Mexiku, čtvrtá do Anglie a další zboží se mu toulá po všech koutech světa. Ale lodě jsou jenom z prken a námořníci jsou jen lidi. A potom jsou tu krysy. Vodní krysy, chci říct piráti, suchozemské krysy, chci říct zloději. Pak moře, vichry, útesy. Nicméně solventní by byl. Tři tisíce dukátů. – Myslím, že mohu přijmout jeho úpis.

BASSANIO: Buďte si jist, že můžete!

SHYLOCK: Buďte si jist, že se pojistím, abych si mohl být jist. Rozvážím to. (...)

BASSANIO: Ráčil byste s námi poobědvat?

SHYLOCK: Aha, vepřovinu čichat, pojídat příbytek, do něhož váš prorok Ježíš Nazaretský zaklel ďábla! Budu od vás nakupovat, prodávat vám budu, mluvit s vámi budu, chodit s vámi budu, a tak dále, ale jíst, pít a modlit se s vámi nebudu. – Co nového na Rialtu? A kdopak to přichází?

Vystoupí Antonio.

BASSANIO: Signior Antonio.

SHYLOCK: Tváří se servilně jako hostinský.

Nenávidím ho, protože je křesťan,
však proto víc, že se tak podbízí,
půjčuje gratis, to jest bez úroků,
a všem nám kazí úrokovou míru. (...)

ANTONIO: (...) Se sumou
už obeznámen je?

SHYLOCK: Tři tisíce.

ANTONIO: A na tři měsíce.

SHYLOCK: Na to jsem zapomněl. Tři měsíce.

A ručitel jste vy. (...) Poslyšte, pane – (...) Já nevím, kolikrát už jste mi spílal –
a na Rialtu, pane Antonio,
peníze vyčet mi a taky lichvu.

Já odbýval to pokrčením ramen –
příkoří Židé nosí jako odznak.
„Bezvěrec, hrdlořez a pes!“ jste křičel,
když jste mi, pane, plival na kaftan,
že rozmnožuji to, co patří mně!
Leč v tísní jsem vám, zdá se, zase dobrý!
A tak si přijdete a řeknete:
„Shylocku, honem, chceme peníze!“

Vy, pane, vy jste poplival mi vous
a vykopal mne ze dveří jak psa!
Teď po mně, pane, chcete peníze?
Co mám vám na to říct? Co třeba tohle:
„Což pes má peníze? Tři tisíce
je na psa trochu moc.“

III. dějství, 1. výstup

(...) SALARINO: Přece mu nevyřízneš maso, kdyby nedodržel lhůtu. K čemu by ti to bylo?

SHYLOCK: Použiju ho jako návnadu na ryby. Když nikoho jím nenakrmím, nakrmím svou pomstu. Zneuctil mě. (...) Smál se mým ztrátám. Mým ziskům se jen vysmíval. Pohrdal mou rasou. Kazil mi obchody. Přátele mi odrazil. Nepřátele ponoukal. A proč? Protože jsem Žid. Nemá Žid oči? Nemá Žid ruce, tělesná ústrojí a tvar, smysly, pocity a vášně? Není snad živ ze stejného jídla, nezraní ho stejná zbraň, netrpí snad stejnými nemocemi a neléčí ho stejný lék, není mu snad v zimě stejná zima a v létě stejné teplo jako křesťanovi? Když do nás píchnete, neteče z nás krev? Když nás lechtáte, nesmějeme se? Když nám dáte jed, neumřeme snad? Když nám ubližujete, nemáme se mstít?

IV. dějství, 1. výstup

(...) DÓŽE: Jak v milost doufat chceš, když žádnou neznáš?

SHYLOCK: Mám se bát soudu? Jsem snad něčím vinen?

Mnoho z vás vlastní otroky, co slouží
vám jako vaše hovada a psi,
k nejhorší robotě je používáte,
protože jste si je koupili. Když řeknu:
„Dejte jim volnost, vdejte za ně dcery,
proč mají v potu dřít, ať ustelou
si měkce jako vy, ať osladí
si patro lahůdkami,“ odpovíte:
„Jsou přece naši.“ Odpovím vám stejně:
Ta libra masa, co si od něj žádám,
Je draze koupená: je má a já ji chci.
Kdo mi ji upře, poplive váš zákon!
Benátské dekrety pak ztratí moc.
Chci rozsudek, aha: tak dostanu ho?